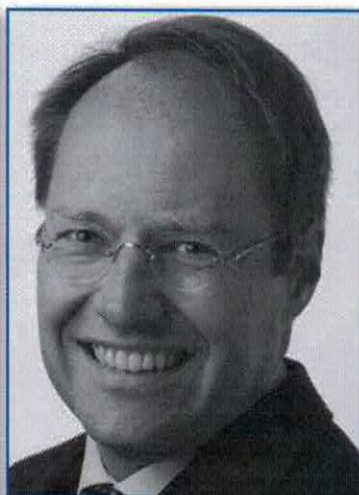
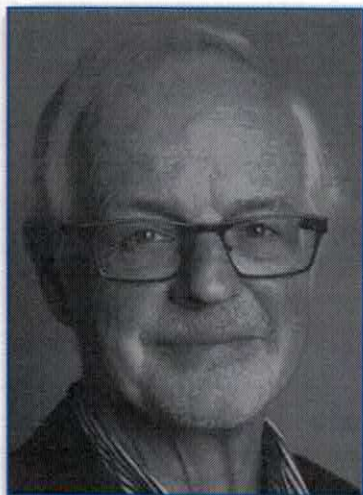

Hoe voorkomen we een huilende partner aan de poort?

Op 7 juni jongstleden heeft staatssecretaris Klijnsma vragen beantwoord van Kamerlid Van Weyenberg (D66) over de uiteenlopende eisen die worden gesteld aan het recht op nabestaandenpensioen.¹ Van Weyenberg had haar gevraagd wat er concreet was gedaan met de aanbeveling van de Stichting van de Arbeid om 'enige uniformering in het begrip samenwonende partners aan te brengen.'² Uit haar antwoord blijkt dat er sindsdien niet veel is veranderd. Ze geeft geen inzicht in de uiteenlopende eisen die pensioenuitvoerders stellen aan het recht op partnerpensioen, laat staan dat ze zijn geüniformeerd. Informatief is wel dat ze meldt dat van de 343 ondervraagde pensioenfondsen slechts 15 geen partnerpensioen voor ongehuwd samenwonenden hebben. Al met al is het de hoogste tijd voor een verbetering van de positie van de partner bij ongehuwd samenwonenden.

■ TIJDEN VERANDEREN

Brands en Van Lier schreven dat er in 2013 in Nederland zo'n 900.000 ongehuwd samenwonende stellen zijn.³ Vergeleken met 1995 is dat een toename van 72%. De auteurs verwachtten dat dit aantal nog verder zal oplopen, omdat men trouwen vanwege de hoge kosten steeds vaker op de lange baan schuift. Bovendien kiezen veel mensen na een echtscheiding – door schade en schande wijs geworden – voor ongehuwd samenwonen. Het belang van ongehuwden bij een partnerpensioen gaat hiermee hand in hand.⁴ Maar of ze daar recht op hebben, is afhankelijk van het pensioenreglement.

Gerry Dietvorst en Roel Veugelers

Prof. dr. G.J.B. Dietvorst is emeritus hoogleraar toekomstvoorzieningen aan Tilburg University en mr. R.J.G. Veugelers is advocaat bij Veugelers Advocatuur in Vlaardingen

Het partnerpensioen – vroeger weduwepensioen – werd in de vorige eeuw toegekend aan de echtgenote van de man, die een fulltime baan buitenshuis had. Daarbij was het gebruikelijk dat deze man doorgaans 40 jaar werkzaam was bij dezelfde werkgever. De echtgenote zorgde voor het grote gezin en had geen eigen inkomsten. Voor dergelijke koppels was het van groot belang dat de vrouw bij onverhoopt overlijden van haar man een levenslang weduwepensioen werd toegekend, omdat ze geen eigen inkomen had. Bovendien was het ongebruikelijk dat deze weduwe zelf zou gaan werken of wederom zou trouwen. Over het partnerbegrip bestond destijds in het geheel geen discussie: je was getrouwd of niet. Andere smaken bestonden, juridisch gezien, toen niet.

Tegenwoordig is het wisselen van baan eerder regel dan uitzondering. Er zijn nog maar weinig werknemers die veertig jaar bij dezelfde werkgever in dienst blijven. Ook een relatie van veertig jaar of langer wordt steeds zeldzamer. Daarnaast bestaan er nu juridisch gezien verschillende vormen van samenleven: trouwen, geregistreerd partnerschap, samenwonen met notariële samenlevingsovereenkomst en samen-

Over het partnerbegrip bestond destijds in het geheel geen discussie: je was getrouwd of niet. Andere smaken bestonden, juridisch gezien, toen niet

wonen zonder samenlevingsovereenkomst. Soms is een van de partners (nog steeds) financieel afhankelijk van de ander, terwijl ze in andere gevallen financieel geheel onafhankelijk van elkaar zijn.

Al met al is het vooruitzicht van een levenslang partnerpensioen heden ten dage dus minder van belang. Een tijdelijk partnerpensioen voor bijvoorbeeld vijf of tien jaar kan vaak al uitkomst bieden.⁵ Zo is in Denemarken, een land met veel tweeverdieners, een levenslang partnerpensioen niet de standaard.⁶ Vanwege deze nieuwe tijdgeest zijn wij dan ook van mening dat het partnerpensioen toe is aan een grondige (wettelijke) herziening. Daarbij mag niet uit het oog worden verloren dat de Algemene nabestaandewet slechts een beperkte voorziening is voor de achterblijvende partner.

Dat er pensioenregelingen zijn waarin het partnerpensioen optioneel is, raakt ook de ongehuwd samenwonende partner. Voorbeelden hiervan zijn Pensioenfonds Horeca en Catering en de pensioenregeling van Tele2.⁷ De kosten komen volledig voor rekening van de deelnemer.

■ VOORWAARDEN VERSCHILLEND, WEL RODE DRAAD

Het is niet de eerste keer dat er aandacht wordt gevraagd voor het partnerpensioen voor ongehuwd samenwonenden. Rijnders ziet, na 78 pensioenfondsen te hebben onderzocht, een rode draad in de voorwaarden die worden gesteld aan het partnerpensioen voor ongehuwd samenwonenden.⁸ Van de 78 bekeken websites vragen er 57 om de partner vooraf aan te melden. Maar hoe dat moet, staat er niet altijd bij. De rode draad is dat partners:

- beiden ouder moeten zijn dan 18 jaar;
- geen bloed- of aanverwant zijn;
- al vóór de pensioenleeftijd samenwonen;
- een (notarieel) samenlevingscontract hebben;
- op hetzelfde adres in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens zijn ingeschreven;
- een bepaalde periode hebben samengewoond.

De minimumsamenlevingstermijn varieert volgens Rijnders van 6 tot 24 maanden, waarbij de overgrote meerderheid een termijn van 6 maanden hanteert. Enkele pensioenfondsen hanteren een minimumsamenlevingstermijn van vijf jaar als er geen samenlevingscontract is.⁹ Ook komt het voor dat een werkgever of pensioenuitvoerder zijn deelnemers 'niet op kosten wil jagen' door een notarieel samenlevingscontract te eisen, en daarom genoeg neemt met een 'verklaring samenwoning'. Ongehuwd samenwonende expats en grensarbeiders zullen veelal niet aan eerdergenoemde voorwaarden voldoen, zodat zo'n verklaring ook voor hen uitkomst biedt.

Dit soort afspraken luister nauw. Zo wees het Pensioenfonds Vliegers Martinair Holland volgens de rechter terecht een vordering op partnerpensioen af toen de deelnemer in de periode tussen het opstellen en het ondertekenen van het samenlevingscontract door zelfdoding was overleden. Overigens was wel aan de zesmaandstermijn voldaan.¹⁰ Een geschil waarin de partner wel aan het langste eind trok, ging over de

Soms wil een werkgever of pensioenuitvoerder zijn deelnemers 'niet op kosten jagen' en neemt hij daarom genoeg met een 'verklaring samenwoning'

vraag of sprake was van een aanmeldplicht. In het pensioenreglement was geen expliciete aanmeldplicht voor de partner opgenomen. Die kon ook niet worden afgeleid uit de partnerdefinitie. Volgens verzekeraar Achmea daarentegen volgde de aanmeldplicht uit de algemene informatieverplichting van het pensioenreglement. Rechtbank Gelderland oordeelde evenwel dat Achmea toch moest uitkeren.¹¹

Eerder aangehaalde Brands en Van Lier signaleren onder andere het volgende:

- bij twee van de 30 door hen onderzochte websites van pensioenfondsen bleek aanmelding van de partner niet nodig te zijn;
- zes van deze 30 websites waren slecht toegankelijk en boden weinig informatie;
- vier op de tien samenwoners zouden vergeten hun partner aan te melden;
- de voorwaarden voor het partnerpensioen voor ongehuwd samenwonenden vormen een allegaartje. Dit blijkt voor deelnemers erg verwarrend te zijn;
- partners denken hun samenleving goed te hebben geregeld, maar bij het wisselen van dienstbetrekking moeten ze ineens actie ondernemen: afmel-

1 Tweede Kamer, 2016-2017, nr. 2029

2 Brief van de Stichting van de Arbeid van 25 juli 2015 aan de centrale cao-partijen.

3 K. Brands en C. van Lier, Partnerpensioen: wel de lasten, niet de lusten?, Pensioen Magazine nr. 1, januari 2015.

4 CBS Statline, Serie huishouden, grootte, samenstelling, positie in het huishouden.

5 Zie ook B. Starink en M. Visser in Pensioen Magazine nr. 11, november 2017.

6 A. Opbroek en E. Janssen, Denemarken terechte pensioenkampioen, Pensioen Magazine nr. 8/9, augustus/september 2015.

7 Zie Kntr. Amsterdam 27 maart 2017,

ECLI:NL:RBAMS:2017:2068; het betrof hier een verzekerde regeling. Zie ook T. Huijg, (Informeren over) de afstandsverklaring: het luistert nauw, Pensioen Magazine nr. 10, oktober 2017.

8 M. Rijnders, Ongehuwd samenwonen en het partnerpensioen, Vp-bulletin 2014/56

9 Rijnders noemt in dit verband Pensioenfonds ING, Pensioenfonds Sligro Food Group en Pensioenfonds medewerkers Apotheek.

10 Hof Amsterdam 18 juli 2017.

ECLI:NL:GHAMS:2017:2946.

11 ECLI:NL:RBGEL:2017:5566.

den bij de oude en aanmelden bij de nieuwe uitvoerder. De kans dat dit wordt vergeten, is niet denkbeeldig. Bovendien kunnen bij de nieuwe uitvoerder andere voorwaarden gelden;

- het is ook maar de vraag of de partnerdefinitie en voorwaarden bij verzekerde regelingen gelijk zijn aan die bij pensioenfondsen.

Het is dus zeer wel mogelijk dat iemand in de ene regeling wel als partner wordt aangemerkt en in de andere regeling niet. Een werknemer die van werkgever wisselt loopt dus het risico geen dekking voor partnerpensioen te hebben, ondanks het feit dat de regeling daar wel in voorziet. Bijvoorbeeld doordat in de nieuwe regeling de eis van een notarieel samenlevingsovereenkomst wordt gesteld, terwijl dat in de oude regeling niet hoefde. Mocht deze werknemer dan ook nog een medische aandoening hebben, dan gaat dekking in de privésfeer heel lastig worden: anders dan pensioenfondsen mogen verzekeraars wel medische waarborgen vragen.

Maar er is meer dat om aandacht vraagt met betrekking tot het pensioen van ongehuwd samenwonenden. In de Pensioenwet is geregeld wat de aanspraken van de partner zijn bij overlijden van de (gewezen) deelnemer, als ze uit elkaar gaan. Bepalend daarbij is de manier waarop het partnerpensioen is gefinancierd: op opbouw- of op risicobasis. Voor het ouderdomspensioen is wettelijk niets geregeld, omdat de ongehuwd samenwonende partner geen partner is in de zin van de Wet Verevening Pensioenrechten bij scheiding (Wet VPS).

Het is zeer wel mogelijk dat iemand in de ene regeling wel als partner wordt aangemerkt en in de andere regeling niet.

■ WETTELIJKE PARTNERDEFINITIE ONTBREEKT

De Pensioenwet kent geen definitie van het partnerbegrip. De partner wordt in art. 1 PW omschreven als 'partner in de zin van de pensioenovereenkomst'. De definitie en de voorwaarden worden dus overgelaten aan sociale partners. Als de ongehuwde partner daaraan voldoet, gelden voor hem dezelfde rechten en plichten als voor de gehuwde partner (art. 16 PW). Volgens de staatssecretaris is het onvermijdelijk dat pensioenregelingen verschillen, omdat ze nu eenmaal onderdeel zijn van arbeidsvoorwaarden: 'Het is aan cao-partijen om te bepalen of ze ongehuwd samenwonenden in aanmerking willen laten komen voor nabestaandenpensioen en of ze daaraan specifieke voorwaarden willen stellen (bijvoorbeeld een samenlevingscontract)'. Dit argument vinden wij niet bijzonder overtuigend. Uiteraard dienen de cao-partijen de inhoud van de pensioenregeling te bepalen. Ook kunnen ze vaststellen of al dan niet een partnerpensioen wordt toegekend. Maar ze kunnen er nau-

welijks belang bij hebben om bij de ene regeling vast te stellen dat een ongehuwd samenwonende al na zes maanden recht heeft op partnerpensioen en bij een andere pas na twee jaar samenwonen. Naar onze mening is het in het belang van alle betrokkenen – werknemers, werkgevers en cao-partijen – dat zo veel mogelijk een uniform partnerbegrip wordt gehanteerd.

■ PARTNERPENSIOEN ZONDER VOORWAARDEN?

Administratief is het het gemakkelijkst om iedereen die na het overlijden van een deelnemer kan aantonen partner te zijn – dus ook samenwonenden zonder notariële akte – partnerpensioen toe te kennen, uiteraard voor zover de regeling daarin voorziet. Dit ligt vanwege de fraudegevoeligheid en de rechtszekerheid voor de partner niet voor de hand en zou weer tot bewijskwesaties leiden. Wij zijn daar geen voorstander van; naar onze mening is er niets op tegen om enige formele voorwaarden te stellen aan degene die dezelfde rechten wil hebben als gehuwde partners.

Omdat de arbeidsmarkt steeds internationaler wordt en steeds meer werknemers voor kortere of langere tijd in Nederland werkzaam zijn, is het ook van belang om naar de positie van die ongehuwd samenwonenden te kijken. Een notariële samenlevingsovereenkomst zullen ze vaak niet hebben en de vraag is of men kan eisen dat ze bij een Nederlandse notaris een dergelijk contract opstellen. Een 'verklaring samenleving' is dan zoals gezegd de uitkomst. Ook dit zou in de Pensioenwet moeten worden geregeld.

De staatssecretaris erkent dat het voor betrokkenen verwarrend is dat de ene samenwonende partner wel recht kan doen gelden op een nabestaandenpensioen en een andere partner niet. Ze – want we hebben het hier over staatssecretaris Klijnsma – lijkt zich daar niet zonder meer bij neer te leggen, maar veel daadkracht hebben we daar niet bij kunnen ontdekken: 'Op termijn kunnen de aangekondigde maatregelen rond de waardeoverdracht kleine pensioenen mogelijk leiden tot een andere overweging voor ongehuwd samenwonenden.'

■ EEN PAAR BIJZONDERHEDEN

Om een indruk te krijgen hoe pensioenfondsen met het partnerpensioen voor ongehuwd samenwonenden omgaan, hebben wij onlangs opnieuw een aantal websites van pensioenfondsen bekeken. Hieronder een bloemlezing van zaken die ons opvielen:

- veel websites hebben dezelfde structuur en hebben een icoontje: 'Ik ga samenwonen' met daarachter de voorwaarden waaraan moet worden voldaan;
- Transavia stelt melding vooraf van het samenwonen niet expliciet als eis;
- Douwe Egberts onderzoekt bij overlijden van een actieve deelnemer en bij pensioeningang of er toch sprake is van een partner: 'De verzekering van het partnerpensioen is dus niet afhankelijk van tussentijdse registratie';
- Landbouw stelt als voorwaarde minimaal 1 jaar

vóór overlijden samenwonen en/of minimaal vijf jaar op hetzelfde adres wonen en ingeschreven staan;

- Dierenartsen vraagt om het samenlevingscontract op te sturen, maar alleen het voorblad, de pagina waarin de begunstiging is vermeld en de laatste pagina met de handtekening;
- bij Vervoer ontbreekt iedere info over ongehuwd samenwonen;
- Sigarenindustrie stelt aanmelden plus een uittreksel uit het personenregister als voorwaarde, samen met een brief waarin men verklaart bekend te zijn met de partnervoorwaarden. Pas na overlijden vraagt het pensioenfonds een kopie van het samenlevingscontract. Wie vooraf zekerheid wenst of het samenlevingscontract voldoet, kan contact opnemen met het pensioenfonds. Na het opstellen van het contract moet men ten minste 1 jaar samenwonen;
- Zoetwarenindustrie vraagt om een 'Verklaring van samenleving' op te sturen, maar de website stelt niet de eis dat het een notarieel contract moet zijn. Duidelijk staat aangegeven dat de partners al ten minste 6 maanden moeten samenwonen;
- Metaal en Techniek vraagt om een 'gewaarmerkte kopie' van het samenlevingscontract. De vraag is of het voor iedere deelnemer duidelijk is wat daarmee wordt bedoeld;
- Bouwnijverheid eist een samenlevingscontract en adviseert om te controleren of het contract aan de eisen voldoet. Er worden op de – niet erg toegankelijke – website geen voorwaarden vermeld;
- Detailhandel vraagt een 'Verklaring samenleving/gezamenlijke huishouding', te downloaden van de site. De partner moet ondertekenen. Indien aanwezig moet een kopie samenlevingscontract worden meegestuurd. En anders moet uit het bevolkingsregister blijken dat beiden op hetzelfde adres wonen.

Alleen al dit beknopte overzicht toont dat de uniformiteit rond (het aanmelden voor) het partnerpensioen ver te zoeken is.

■ ZESMAANDSTERMIJN

Inzoomend op de zesmaandstermijn is niet altijd duidelijk wanneer die termijn gaat lopen. Kan de partner zich pas aanmelden als hij ten minste 6 maanden samenwoont? Of kan hij zich al eerder aan-

melden, maar is er pas dekking na die periode? De bedoeling van die termijn lijkt te zijn dat de partners op het moment van overlijden ten minste zes maanden samenwonen. Deze voorwaarde voorkomt sterfbed-samenwonen. Het zou anders te gemakkelijk zijn om kort voor het overlijden iemand te voorzien van een levenslang partnerpensioen. Een soort antimisbruikbepaling dus. Maar wat nu als iemand kort na aanvang van het samenwonen bijvoorbeeld als gevolg van een ongeluk komt te overlijden? Van calculerend gedrag is dan geen sprake, maar de partner kan hooguit hopen op coulance van de zijde van de pensioenuitvoerder.

Websites van pensioenfonds, noch de pensioenreglementen geven uitsluitend over de vraag wanneer de zesmaandstermijn gaat lopen, maar het lijkt ons dat deze termijn eenmalig aanvangt zodra men gaat samenwonen en aan de voorwaarden voldoet, zodat men bij wisseling van dienstbetrekking niet telkens een onverzekerde periode heeft. Om de positie van de ongehuwd samenwonende partner te versterken, zou kunnen worden gekeken naar de regeling voor ongehuwd samenwonenden in de Algemene nabestaandenwet. Die geeft geen recht op een nabestaandenuitkering als de verzekerde overlijdt binnen een jaar na de huwelijkssluiting en diens overlijden, gelinkt op de gezondheidstoestand ten tijde van de huwelijkssluiting, 'redelijkerwijs moest doen verwachten' (art. 15, eerste lid, onderdeel a Anw). Naar analogie daarvan zou in de Pensioenwet een soortgelijke bezweringsformule kunnen worden opgenomen.

■ EENVOUDIG

De ongehuwd samenwonende deelnemer moet wat ons betreft op eenvoudige wijze kunnen vaststellen of, en zo ja, op welke voorwaarden hij dekking heeft voor het partnerpensioen. Nu moet hij dat zien te achterhalen via de website van de pensioenuitvoerder, pensioen 1-2-3 of het pensioenreglement. Ontbreekt die dekking, dan kan hij bijvoorbeeld zelf een (dalende) overlijdensrisicoverzekering afsluiten. Aandachtspunt is daarbij zoals gezegd dat de verzekeraar een medische verklaring zal vragen, die soms een stain-de-weg kan zijn.

Natuurlijk is de deelnemer primair zelf verantwoordelijk voor de aanmelding van zijn partner. Dat wil echter niet zeggen dat de werkgever, de pensioenadviseur en de uitvoerder op dit punt geen eigen verantwoordelijkheid hebben.

■ VERBREKEN SAMENWONING

Nagenoeg alle websites melden dat de deelnemer het verbreken van de samenwoning moet melden. Dat is nodig omdat de pensioenuitvoerder, anders dan bij huwelijk en geregistreerd partnerschap, niet automatisch wordt geïnformeerd over het einde van de samenleving. Om de premievrije aanspraak op partnerpensioen, zoals bepaald in art. 57 PW, te kunnen vaststellen moet de uitvoerder de datum weten waarop de samenleving daadwerkelijk is geëindigd. Bij partnerpensioen op risicobasis is die aanspraak overigens nihil.

De ongehuwd samenwonende deelnemer moet op eenvoudige wijze kunnen vaststellen of, en zo ja, op welke voorwaarden hij dekking heeft voor het partnerpensioen

Over het tijdstip waarop de samenwoning eindigt sluiten partijen geen formele overeenkomst. Over welk tijdstip gaat het dan? Is dat het moment waarop een van de partners op zolder is gaan slapen, weer bij de ouders is ingetrokken of het moment waarop de spullen zijn verdeeld? Tijdens de parlementaire behandeling van de Pensioenwet heeft de regering echter gesteld dat dit niet tot tot regulering noopte, omdat volgens haar pensioenuitvoerders prima in staat zijn dit zelf te regelen.¹² In de praktijk blijkt dit inderdaad geen pijnpunt te zijn.

Maar ook al zou het einde van het samenwonen niet zijn gemeld, dan nog heeft de ex-partner recht op een partnerpensioen. De Pensioenwet stelt namelijk niet de eis dat het einde van het samenwonen ook moet zijn gemeld. De aanhef van art. 57 PW luidt: 'Behoud aanspraak in geval van scheiding', terwijl in het eerste lid wordt gesproken over het verkrijgen van een aanspraak door de gewezen partner. Het afmelden is geen voorwaarde. Het lijkt ons daarom dat de partner aanspraak houdt op partnerpensioen in plaats van dat hij die verkrijgt. Wel wordt met de melding onduidelijkheid voorkomen over de hoogte van het partnerpensioen als de deelnemer overlijdt, vooral wanneer er later nog een andere partner in beeld komt die aan de voorwaarden voldoet. Beide ex-partners hebben immers tegenstrijdige belangen.

Terzijde merken wij op dat in veel samenlevingscontracten is bepaald dat er geen aanspraak is op bijzonder partnerpensioen als de samenwoning anders dan door overlijden wordt verbroken. De uitvoerder zal daar dan wel over moeten worden geïnformeerd. In de praktijk blijken er pensioenuitvoerders te zijn die, ondanks deze afstandsbepaling, bij het einde van de samenleving een actuele afstandsverklaring vragen. Het is de vraag of een dergelijk standpunt in een procedure wordt gehonoreerd; het zal immers niet altijd eenvoudig zijn om alsnog een dergelijke verklaring van een ex te krijgen. Zou overigens het partnerpensioen alleen nog maar op risicobasis zijn, dan heeft dit probleem zich vanzelf opgelost.

PENSIOENWET EN WET VPS SCHUREN

Dat het uit elkaar gaan van ongehuwd samenwonenden nog op een ander punt schuurt, blijkt uit eerdergenoemde brief van de staatssecretaris van SZW. De Wet VPS geldt immers alleen voor gehuwden en geregistreerde partners, terwijl de Pensioenwet ook betrekking heeft op ongehuwd samenwonenden. De ongehuwd samenwonende partner heeft bij scheiding dus wel recht op een bijzonder partnerpensioen, maar niet op een deel van het opgebouwde ouderdomspensioen. 'Deze verschillen worden door de deelnemers als verwarrend ervaren en sluiten wellicht niet meer goed aan bij de huidige tijdgeest waarin steeds vaker ongehuwd wordt samengewoond', aldus de staatssecretaris. Nu is een aantal pensioenuitvoerders desgewenst nog wel bereid om het ouderdomspensioen te verdelen op basis van de Wet VPS, maar in andere gevallen – gesteld dat men ouderdomspensioen wil verdelen volgens de regels van de Wet VPS – zal de ex-

partner op termijn bij de ander moeten aankloppen. Dit is niet erg praktisch. De staatssecretaris wil onderzoeken wat de gevolgen zijn als het partnerbegrip in de Wet VPS wordt uitgebreid met ongehuwd samenwonenden. Dat lijkt ons zeer de moeite waard. Een notarieel samenlevingscontract of een verklaring samenleving die aan een aantal criteria voldoet, zal daarbij natuurlijk wel zijn vereist.

Blijft natuurlijk het punt van het einde van de samenwoning. Anders dan bij het einde van een huwelijk of geregistreerd partnerschap is er geen juridisch aanknopingspunt bij het uit elkaar gaan met een samenlevingscontract. Als partnerpensioen alleen nog maar op risicobasis zou worden gefinancierd, is het probleem van de aanspraken bij uit elkaar gaan opgelost, maar de realiteit is dat partnerpensioen in een aantal gevallen (deels) op opbouwbasis is gefinancierd. Wij zien dat deze vorm van partnerpensioen in de praktijk vaak leidt tot complexe discussies. Het zou veel eenvoudiger zijn als het nabestaandenpensioen steeds op risicobasis wordt verzekerd.¹³ Het moet dan echter niet aan het aantal dienstjaren worden gekoppeld; in sommige gevallen zou dit immers kunnen resulteren in een (te) laag partnerpensioen.

De wetgever zou hier sturend kunnen optreden door een partnerpensioen alleen fiscaal te faciliteren als er uitsluitend aanspraak op bestaat bij overlijden tijdens de dienstbetrekking en er dus sprake is van een partnerpensioen op risicobasis. De deelnemer die na pensionering een partnerpensioen wil, kan dan een deel van zijn ouderdomspensioen omzetten in een aanspraak op partnerpensioen.

De ongehuwd samenwonende partner heeft bij scheiding wel recht op een bijzonder partnerpensioen, maar niet op een deel van het opgebouwde ouderdomspensioen

WETTELIJKE DEFINITIE HEEFT ONZE VOORKEUR

Wij vinden het partnerpensioen voor ongehuwd samenwonenden te belangrijk om dat maar aan cao-partners over te laten. De enige manier om hier op korte termijn uniformiteit in te krijgen, is het opnemen van een definitie in de Pensioenwet. Niet dat we partnerpensioen voor ongehuwden verplicht willen stellen, maar als het wordt toegezegd, dan alleen op basis van de voorwaarden van de Pensioenwet. De partnerdefinitie kan als volgt luiden:

Partner: echtgenoot, geregistreerd partner of partner die tezamen met de (gewezen) deelnemer een verkla-

Het zou veel eenvoudiger zijn
als het nabestaandenpensioen
steeds op risicobasis wordt
verzekerd, maar dan wel zonder
koppeling aan het aantal
dienstjaren

ring samenleving heeft getekend en volgens de BRP op hetzelfde huisadres is ingeschreven als de (gewezen) deelnemer.

De zesmaandstermijn – als die er al zou moeten zijn – hoort niet te gelden als ten tijde van het aangaan van het samenlevingscontract het overlijden van de deelnemer redelijkerwijs niet was te verwachten. Verder kan de partnerdefinitie uit art. 18, lid 1, onder a.2 Wet LB vervallen. De ongehuwde deelnemer zal vervolgens moeten vaststellen of hij aan het uniforme partnerbegrip voldoet. Is dat het geval, dan kan hij nagaan of de pensioenregeling een partnerpensioen aanbiedt en zo ja, zijn partner aanmelden. Is het partnerpensioen optioneel, dan zullen de partners gezamenlijk de keuze voor wel of niet meedoen aan de pensioenuitvoerder bekend moeten maken.

Los van dit alles zouden pensioenfondsen hun website en de aan- en afmeldprocedure uniform moe-

ten inrichten. Ook in dit voorstel blijft overeind dat de deelnemer actie moet ondernemen. Wel kan hem dit uit handen worden genomen als de notaris standaard de aanmelding – eventueel door een verklaring samenleving – bij de pensioenuitvoerder verricht. Het lijkt ons de moeite waard om te onderzoeken of een melding door de notaris, bijvoorbeeld in het Pensioenregister, deze procedure waterdicht kan maken. Daarbij is denkbaar dat het BRP de verhuizing van een van de partners na het einde van de samenwoning registreert, zodat de pensioenuitvoerder wordt geïnformeerd en in actie kan komen. Maar zolang er regelingen zijn met partnerpensioen op opbouwbasis blijft het vage gebied bij de afmelding bestaan.

■ TEN SLOTTE

Een uniforme wettelijke definitie voor het partnerpensioen – partnerdefinitie, aan- en afmeldprocedure – zal zeker een aantal keren een 'huilende weduwe aan de poort' voorkomen. Natuurlijk kan het partnerbegrip voor ongehuwd samenwonenden niet los worden gezien van de Wet VPS en is het onderdeel van een bredere discussie. Toch hopen we hiermee een aanzet te hebben gegeven voor de hoognodige verbetering van de positie van de partner bij ongehuwd samenwonenden. ●

12 Nota naar aanleiding van het verslag, PW, TK 30 413, nr. 17, blz. 12.

13 Zie ook R. Veugelers, De eenvoud gediend: weg met het partnerpensioen op kapitaalbasis, Pensioen Magazine nr. 12, december 2015.